Sammanfattning av bedömning

Den fortsatta ökningen av den offentliga sektorns skuld i förhållande till bruttonationalprodukten (BNP) är oroväckande. I synnerhet statsförvaltningens djupa underskott har ökat och ökar fortfarande den offentliga sektorns skuld. Sedan finanskrisen har utgifterna oavbrutet överskridit inkomsterna, eftersom utgifterna har ökat snabbare än inkomsterna. Strukturella faktorer och i synnerhet den åldrande befolkningen förklarar en stor del av ökningen av den offentliga sektorns totala utgifter och slutligen även skuldkvotens ökning. Dessutom har utgifterna ökat i huvudsak i sådana uppgiftsklasser, såsom pensionsutgifter, som inte främjar den ekonomiska tillväxten på lång sikt.

I sitt regeringsprogram har regeringen eftersträvat närapå balans mellan inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna och att hejda ökningen av skulden i de offentliga finanserna före utgången av regeringsperioden. Målet är motiverat, men regeringen presenterar inga åtgärder i planen för de offentliga finanserna för att uppnå målen. För att uppnå sina mål har regeringen utarbetat en anpassningshelhet på 9 miljarder euro och ett investeringsprogram på cirka 4 miljarder euro. Utöver dessa vidtar regeringen också andra åtgärder. Besluten vid halvtidsöversynen 2025 styr de offentliga finanserna längre bort från valperiodsmålen i regeringsprogrammet. Enligt prognoserna är regeringens mål för det nominella saldot inte realistiskt, men ökningen i skuldkvoten avtar åtminstone tillfälligt före utgången av valperioden. Det offentliga nominella saldot förväntas ligga kvar på över 3 procent och skuldkvoten öka uppemot 87 procent. Regeringen bör bedöma behovet av ytterligare åtgärder även i slutet av valperioden. De anpassningsåtgärder som regeringen hittills har beslutat om räcker inte till för att balansera de offentliga finanserna på längre sikt. Inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna bör balanseras över valperioderna och på lång sikt för att hållbarheten i de offentliga finanserna ska kunna tryggas.

Finlands försvarsutgifter har inte ökat i förhållande till ekonomins storlek, dvs. BNP, efter finanskrisen. Försvarsutgifterna ökas avsevärt genom regeringens beslut. Det finns goda grunder för att öka dem, men en plan för finansiering av dem och omprioritering av utgifterna måste utarbetas så snart som möjligt. Även den yttre säkerheten förutsätter en hållbar utveckling av de offentliga finanserna.

Regeringens beslut sänker inte ramutgiftsnivån på det eftersträvade sättet. Trots att ramnivån inte fastställdes tydligt i början av regeringsperioden, fungerar ramsystemet som ett verktyg för uppföljning och prioritering av utgiftsnivån.

Den ekonomiska prognos som ligger till grund för Finansministeriets budget är realistisk och prognosen för den ekonomiska tillväxten 2025 är optimistisk i förhållande till andra prognosinstitut. Konjunkturen håller på att vända mot det bättre, men det finns emellertid många negativa risker. Nivån på finanspolitiken är fortfarande stimulerande i den rådande lågkonjunkturen och impulsen är fortfarande neutral baserat på informationen i nuläget. Regeringens diskretionära åtgärder håller på att bli åtstramande.

EU:s finanspolitiska regler binder finanspolitiken i Finland. I sin första finans- och strukturpolitiska plan har Finland för avsikt att utnyttja flexibilitetsmöjligheterna i regelverket på bred front. Våren 2025 har kommissionen dessutom föreslagit att nationella undantagsklausuler aktiveras på grund av det försämrade säkerhetspolitiska läget och trycket på att öka försvarsutgifterna. Regeringen beslöt att ansöka om undantag och kommissionen föreslog för EU-rådet att aktiveringen av undantagsklausulen godkänns. Målet för undantagsklausulen är att skapa utrymme för ökade försvarsutgifter i det finanspolitiska regelverket. Flexibiliteten avgörs på basis av försvarsutgifterna. För Finland skulle undantagsklausulen medföra stor flexibilitet i reglerna. Utan undantagsklausulen skulle Finland inte uppfylla underskotts- och skuldkriteriet. EU-rådet har för avsikt att besluta om aktivering av undantagsklausulerna i juli 2025.

I EU:s förnyade finanspolitiska regelverk stödjer sig efterlevnaden av skuldkriteriet på att man följer den s.k. nettoutgiftsbanan. Att man följer nettoutgiftsbanan garanterar dock inte att skuldkvoten utvecklas gynnsamt. Enligt Finlands godkända plan på medellång sikt minskar skuldkvoten från och med 2026. Redan när planen godkändes hösten 2024 var denna utsikt optimistisk och enligt prognoserna våren 2025 avviker man allt längre från den planerade utvecklingen. Enligt Finansministeriets prognos fortsätter skuldkvoten att öka och når cirka 88 procent 2028.

För att man ska kunna säkerställa skuldhållbarheten i de offentliga finanserna och följa reglerna även efter undantagets giltighetstid vore det nödvändigt att redan under den tid som undantagsklausulen varar anpassa den övriga finanspolitiken till ökande försvarsutgifter med hjälp av utgifts- och inkomståtgärder samt strukturella åtgärder. Dessutom är det motiverat att utnyttja den flexibilitet som undantagsklausulen möjligtvis medför endast för undantagets egentliga syfte och inte för att öka det övriga finanspolitiska handlingsutrymmet. Avspeglade mot dessa utgångspunkter är regeringens beslut vid ramförhandlingarna våren 2025 som helhet inte förenliga med säkerställandet av efterlevnaden av EU-reglerna.